

Исследована современная практика составления и представления отчетности предприятий в Украине в соответствии с МСФО (Международными стандартами финансовой отчетности) и П(С) БУ (Положениями (стандартами) бухгалтерского учета Украины). Проведен сравнительный анализ составления финансовой отчетности по международным и национальным стандартам.

Ключевые слова: финансовая отчетность, международные стандарты финансовой отчетности, Положения (стандарты) бухгалтерского учета, Венгрия.

Semjon V.S., Varha K.Yo. Features of the preparation and presentation of financial statements: Ukrainian and foreign experience

We study the current practice of compiling and reporting enterprises in Ukraine in accordance with IFRS (International Financial Reporting Standards) and the National Accounting Standards of Ukraine. A comparative analysis of the financial statements on international and national standards.

Keywords: financial reporting, International Financial Reporting Standards, Regulations (Standards) accounting, Hungary.

УДК 330

*Доц. Г.В. Стричак, канд. екон. наук;
студ. І.І. Сапарта – Львівський ДУВС*

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Досліджено суть боргової безпеки та визначено вплив державного боргу на економіку України; проведено аналіз досліджень і публікацій за темою, в яких започатковано вирішення проблеми; пояснено суть державного боргу та проведено аналіз поточної заборгованості України.

Ключові слова: економічна безпека, боргова безпека, бюджетний дефіцит, державний борг, внутрішній борг, зовнішній борг.

Постановка проблеми. В умовах функціонування ринкової економіки важливою складовою державних фінансів є державний борг. Дефіцит державного бюджету, залучення та використання позик для його покриття призводять до формування і значного зростання державного боргу в Україні. Великі розміри внутрішнього і зовнішнього боргу, а також відповідно зростання витрат на його обслуговування обумовлюють необхідність вирішення проблеми державного боргу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Державний борг є предметом дослідження і дискусій багатьох вчених. Управління державним боргом розглядають стосовно як важливості для фінансової політики держави, так і перспектив формування та розвитку національної економіки. Серед західних вчених особливої уваги заслуговують праці Дж. Кейнса, П. Кругмана, Р. Барро, П. Харрода, А. Сміта, А. Лернера, Р. Масгрейва, К. Макконнелла, С. Брю та ін. Теоретичні й практичні питання державного боргу розглянуто в роботах українських дослідників: В.В. Козюка, В.А. Андрушенка, О.І. Барановського, З.О. Лютого, О.В. Плотнікова, Н.В. Зражевської, Я.В. Онищук, Ю.К. Алексеєва та ін. Проблеми наближення обліку та звітності з державного боргу до загальноприйнятої міжнародної практики висвітлено у праці Ю.В. Іваненка і А.В. Мамишева.

Метою роботи є дослідження суті державного боргу та аналіз поточної заборгованості України.

Виклад основних положень. В умовах поширення глобалізаційних та інтеграційних процесів кожна країна прагне забезпечити розвиток національної економіки, створити сприятливі умови для захисту основних соціально-економічних та політичних інтересів країни. Тому кожна країна намагається провадити ефективну політику економічної безпеки.

Відомо, що фінансова безпека має такі складові: бюджетна безпека, валютна, грошово-кредитна безпека, боргова безпека, інвестиційна безпека, безпека страхового ринку, безпека фондового ринку.

Однією з основних складових фінансової безпеки є боргова безпека держави. Значна роль державного боргу в економіці держави обумовлюється його різнобічним впливом на всі сфери життя, необхідністю розрахунку його граничного рівня для країни з урахуванням забезпечення сталого економічного зростання, узгодження фіскальної та монетарної політики тощо. Внутрішні й зовнішні борги стали невід'ємною складовою фінансової системи більшості країн світу. Вони зумовлені наявністю дефіциту бюджету, тобто держава не завжди має змогу провести скорочення витрат відповідно до наявних доходів. Тоді виникає потреба в додаткових фінансових ресурсах, які можна одержати або завдяки емісії грошей, або запозиченням як всередині держави, так і ззовні. Покриття дефіциту бюджету через запозичення має переваги, до яких належать: керованість інфляційними процесами в державі, підвищення рівня касового виконання бюджету, можливості зміцнення фінансового становища в державі.

В Україні за роки її незалежності формування боргу відбувалося значною мірою під впливом потреб оперативного фінансування поточних бюджетних видатків, що зумовило його структуру та обсяги. До основних причин швидкого зростання державного боргу України можна віднести: необхідність збільшення валютних резервів для забезпечення стабільності національної грошової одиниці; значні обсяги бюджетного дефіциту; залежність від імпорту енергоносіїв; потреби технічного переоснащення більшості галузей національної економіки [3].

Відповідно до міжнародних стандартів і загальноприйнятих наукою показників оптимальний розмір боргів держави не повинен перевищувати 60 % від річного обсягу валового внутрішнього продукту. Внаслідок перевищення цього рівня держава може втратити фінансову незалежність і стати державою-банкрутом. Рівень державного боргу України досяг майже 40 % валового внутрішнього продукту, що не є критичним, порівняно з окремими розвиненими країнами світу [5].

За даними Мінфіну, рівень державного боргу України у 2011 р. становив: сукупний державний борг України (прямий і гарантований) в 2011 р. зріс на 9,1 % або від 4,918 млрд. дол. до 59,216 млрд дол. Згідно з повідомленням, сукупний внутрішній держборг зріс за 2011 р. на 11,3 % або від 2,203 млрд дол. до 21,741 млрд дол., зокрема у грудні – на 2,6 % або на 545 млн дол. За даними Мінфіну, сукупний зовнішній держборг збільшився в 2011 р. на 7,8 % або від 2,714 млрд дол. до 37,474 млрд дол.: у грудні він скоротився на 1,8 % або на 685 млн дол. [1].

Борги держави економічно виправдані лише в тому разі, якщо здійснювані за їх рахунок видатки сприяють збільшенню майбутніх доходів або приводять до скорочення майбутніх бюджетних видатків, тобто мають позитивний рівень прибутковості, що дає змогу державі надалі погасити основну суму боргу й сплатити відсотки за ним. До таких видатків належать інвестиції, і тому приріст державної заборгованості згідно з економічною теорією не повинен перевищувати суми державних інвестицій. У багатьох країнах таке обмеження закріплене в конституціях. Останніми роками щорічний приріст державних боргів в Україні значно перевищував обсяги бюджетних інвестицій [4].

Міністерство фінансів України змушене йти на перекредитування, щоб отримати кошти для погашення існуючого боргу. Згідно з держбюджетом-2012, обсяг державних запозичень прогнозують на суму 98,5 млрд грн, зокрема зовнішніх – 37,5 млрд грн. При цьому загальні виплати за державним боргом, які потрібно здійснити в 2012 р. за рахунок коштів держбюджету, оцінюють на рівні 95,5 млрд грн, з яких за внутрішнім боргом – 42,3 млрд грн [2]. За великого обсягу нагромадженого державного боргу стає складним завданням: зміцнення довіри громадян до національної валюти, протидії інфляційним процесам, нагромадження та забезпечення країни валютними резервами, конвертованості національної грошової одиниці. Все це може призвести до девальвації національної грошової одиниці та збільшення платежів з обслуговування державного боргу.

Висновки. Проведені дослідження дають змогу з'ясувати конкретні напрями забезпечення належного стану та підвищення рівня боргової безпеки держави:

- *по-перше*, вдосконалення законодавчого забезпечення формування внутрішньої та зовнішньої заборгованості;
- *по-друге*, зростання ступеня боргової безпеки відбуватиметься завдяки опрацюванню та реалізації обґрунтованої стратегії залучення позик (внутрішніх і зовнішніх, довго- і короткострокових) в економіку України, яка повинна мати чітко окреслені пріоритети, процедури прийняття рішень про необхідність залучення запозичених коштів, визначення порядку й умов залучення, використання, обслуговування і погашення позик;
- *по-третє*, боргова безпека зростатиме внаслідок спрямування запозичених коштів переважно для фінансування інституціональних змін, розвитку базових галузей економіки та інфраструктури, запровадження новітніх технологій з метою забезпечення майбутнього зростання доходів;
- *по-четверте*, для підвищення боргової безпеки держави необхідне якісне поліпшення системи судочинства щодо боргових правовідносин і нагляду за дотриманням чинного законодавства з цих питань;
- *по-п'яте*, враховуючи значущість ефективного контролю за формуванням зовнішнього боргу України для забезпечення боргової (і фінансової безпеки загалом) безпеки держави, необхідно вдосконалювати цю діяльність. На сьогодні в державі у цій сфері відсутній єдиний контролюючий орган.

За відсутності такої стратегії державний борг буде зростати.

Отже, стан боргової безпеки є одним із головних критеріїв оцінки ефективності державної фінансової політики. Тому важливо на сучасному

етапі розвитку нашої держави здійснити заходи, спрямовані на підвищення рівня її боргової безпеки.

Література

1. Державний та гарантований державою борг України // Міністерство Фінансів України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.minfin.gov.ua/file/link/291652/file/31.03.2011.pdf>.
2. Інформаційна довідка щодо державного та гарантованого державного боргу України // Міністерство Фінансів України. [Електронний ресурс]. – Доступний з [http://www.minfin.gov.ua/file/link/246045/file/BE\)42259B.pdf](http://www.minfin.gov.ua/file/link/246045/file/BE)42259B.pdf).
3. Поливана М.А. Аналіз стану державного боргу України // Publishing house Education and Science. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/61546.doc.htm.
4. Державний кредит і державний борг // Література для ВУЗів. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.vuzl.org/books/finance/98-finance?start=15>.
5. Зовнішній борг України на кінець 2010 року // НБУ. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/BalansZZB_text.pdf.

Стричак Г.В., Сапарта І.І. Государственный долг и проблемы его обслуживания

Исследована сущность долговой безопасности и определены последствия государственного долга на экономику Украины; проведен анализ исследований и публикаций по теме, в котором изначально указаны проблемы государственного долга; объяснена сущность государственного долга и проведен анализ текущего долга Украины.

Ключевые слова: экономическая безопасность, долговая безопасность, бюджетный дефицит, государственный долг, внутренний долг, внешний долг.

Strichak G.V., Saparta I.I. State debt and problems of his service

Essence of promissory safety is investigational and the consequences of national debt are certain on the economy of Ukraine; the analysis of researches and publications is conducted on the topic, the problems of national debt are initially indicated in which; essence of national debt is explained and the analysis of floating debt of Ukraine is conducted.

Keywords: economic security, debt security, the budget deficit, State debt, internal debt, external debt.

УДК 381.52

*Аспір. Я.О. Топільницька*¹ –

Львівська державна фінансова академія

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ЧИННИКА У РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розкрито роль та значення інтелектуального чинника у розвитку національної економіки. Досліджено передумови, чинники та особливості становлення інтелектуального потенціалу суспільства в перехідній економіці, визначено проблеми його розвитку та зазначено, що вирішення назрілих проблем неможливе без активної участі у цьому процесі держави.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, інтелектуальний потенціал, інтелектуальна діяльність, інновація, науково-технічна політика.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку світової економіки переконливо доводять, що для економічного зростання України та утримання нею гідних конкурентних позицій на світових ринках не може бути ін-

¹Наук. керівник: проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук – Львівська КА